



Száz évvel ezelőtti árvízkatasztrófa a Körösök vidékén

1925. decemberében a Körösök vízgyűjtőjén hatalmas hótömeg halmozódott fel, amely a hirtelen felmelegedés és a bőséges csapadék hatására gyors olvadásnak indult. A vízszint megemelkedése rendkívüli árhullámokat indított el a Körösökön. A korabeli filmhíradók beszámolóí szerint a román oldalon átvágták a Fekete-Körös töltését, ami jelentős elöntéseket okozott a Fehér- és Fekete-Körös deltájában.

A Sebes-Körös bal partján, Komáditól délre 1925. december 22-ének éjszakáján gátszakadás következett be. A meginduló árhullám szentestére érte el Vésztőt. A lakosság védekezési erőfeszítései ellenére a települést jelentős elöntés érte: az ünnepvárás csendjét pusztulás és veszteség váltotta fel.

1925. december hónapban a Körösök vízgyűjtőjén rendkívüli mennyiségű hó halmozódott fel, amely az enyhülés hatására olvadásnak indult, és a csapadéktevékenységgel együtt rendkívüli árhullámok levonulását eredményezte. A korabeli filmhíradó szerint a Románok átvágták a Fekete-Körös töltését, és a gyorsan levonuló víztömeg a Fehér-, Fekete-Körös deltájában okozott katasztrofális elöntést. Ugyanakkor a Sebes-Körösön levonuló árhullám vastag jéggel borított mederre érkezett, és jégtorlaszok nehezítették az árvíz levonulását. A balparti töltés Biharugra térségében december 23-án éjjel kiszakadt, és elárasztotta Sebes-Körös és a Holt-Sebes Körös közti mintegy 35.000 kat. hold (201,8 km²) területet.

A szétterülő árvíz december 24-én éppen szentestére érkezett meg Vésztő település belterületi részéhez. Az árvízi elöntés ellen nyúlógát és jászolgát építésekkel próbáltak védekezni, de a gyorsabb ütemű vízszintemelkedés miatt ez nem volt eredményes. Előbb elöntésre került a település Északi (Holt-Sebesen túli) része, majd később – december 26-án - a Holt-Sebestől Délre eső központi település-rész is. Az árvízszint december 31-én tetőzött, majd lassú apadásnak indult, amely még 10 napig elöntés alatt tartotta a település egyes részeit.

Az árvízi elöntés miatt mintegy 1700 fő kényszerült elhagyni otthonát, is többszáz haszonállat pusztult el, és az anyagi kár is jelentős volt. A Magyarországot ért árvízkatasztrófa okát az akkori politikusok Románia elégtelen árvízvédekezésében, valamint a hidro-meteorológiai adatok és árvízvédekezési információk nem közlésében látták, ezért is nevezték az 1925-ös árvízkatasztrófát Trianon árvízének.

Gyula, 2025.12.09.

Nagy Sándor

Békés- vármegye Hivatalos Lapja

Megjelenik hetenkint egyszer

Szerkeszti: Dr. PÁNCZÉL JÓZSEF,
várm. aljegyző, tb. főszolgabíró.

Kiadja: A vármegye alispánja

*Csonka Magyarország nem ország,
Egész Magyarország mennyország!*

11—1926. eln. sz.

Békésvármegye alispánjától

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Őszinte fájdalommal emlékezem meg arról a rendkívüli súlyos csapásról, a mely a vármegyének egy tekintélyes részét, a hirtelen bekövetkezett olvadás következtében előállott árvíz-veszedelem folytán érte, amely igen nagy vagyonértéket tett tönkre, sok embert koldus-botra juttatott s általában nagy nyomorúságnak és szenvedésnek lett okozójává.

Az árvíz lefolyásáról összefoglaló jelentésem az alábbiakban teszem meg:

I. A hihetetlen gyorsasággal emelkedő vizállás, a Fehérkörösnek — román elszakított területen — jobb partján Székudvar és Kisjenő tájékán, bal partján pedig a Fehér-Körös és Csohosér deltája tájékán mult évi december hó 23-án átszakította a gátat. Ez utóbbi átszakadás az elszakított területen fekvő delta területet, az első helyen említett két jobb parti átszakadás pedig Gyulavári községnek és Gyula városának külterületét árasztotta el. Gyulavári határában 11800 hold föld áll víz alatt; maga a község megfeszített árvédelmi munka következtében, amelyben Gyula városából kirendelt közérő is ezerszámban részt vett, megmentettnek tekinthető. Az átszakadások következtében beözönlő vízterület lépcsőről-lépcsőre elterjesz-

kedett a Gyula város körüli területeken és ottan mintegy ötezer holdat árasztott el. A hatóságoknak, a katonaságnak, csendőrségnek és rendőrségnek közreműködése és karhatalmi támogatása következtében — közöttük 20 utászkatona és 3 ponton igénybevétele mellett — sikerült a tanyai lakosság életét és ingó vagyonának tulnyomó részét megmenteni.

II. A Fekete-Körös, mely a Gyula és Gyulavári község árvízterületének északi határvonalát alkotja, különösebb zavart, vagy kárt nem okozott. A gátakon itt is állandó készenlét volt és a veszélyeztetett pontok a legszigorubb ellenőrzés alatt állottak.

III. A Sebes-Körösnek árja, Komádától délre, a mult évi december 22-én éjjel mintegy 100 m. szélességben átszakította merészen kanyarodó gátját és megduzzasztván a belőle kihaladó és Szeghalom alatt visszatorkoló holt-körös medrét, e két töltés által határolt területeket és pedig 13250 kat. koldat — melyből kisebb birtokosoké 7750 kat. hold, nagyobb birtokosoké 5750 kat. hold — elöntötte. Itt volt a helyzet legválságosabb, mert a Holt-Körös medre közvetlen mellette fekvő biharmegyei Okány és a vármegyei Vészto községeket hosszú

időn keresztül igen erősen veszélyeztette, úgy hogy Vésztő község napokon keresztül a teljes elöntés és elpusztulás veszélyének volt kitéve. Súlyos gondot okozott a két község lakosságának pánikszerű félelme és az abból folyó, de lélektanilag megindokolható egyéni akció, melyek a község veszedelmének elhárítása érdekében a gátak átvágására irányultak. Amíg tehát egyfelől az árvízveszély ellen minden erő igénybe veendő volt, másfelől meg kellett küzdeni a két község lakosságának egymással szemben indokolatlanul érzett érdekellentétjével és abból folyóan a közmunkaerő foglalkoztatásának nehézségével. A veszedelmek percről-percre történt fokozódása következtében, mintegy 30 km. szakaszon kellett a gátakat védelemmel és megfelelő rendintézkedésekkel biztosítani.

A terv itt az volt, hogy a Sebes-Körös lepadásának pillanatában a bal part védőgátját kivágyják és ezen keresztül fog a Sebes- és Holt-Körös között elterülő vízmennyiség levezetést nyerni és addig a község minden eszközzel védelmeztetni fog.

A helyzetnek folytonos rosszabbodása következtében annak a kényszermegoldásnak a szükségessége is fennforgott, hogy a Holt-Körös meder baloldali védőgátja átvágatnék és a szorongatott község ily módon mentesíttetnék, a szinte elháríthatatlannak látszott nyomás alól. Eme kényszermegoldás végrehajtására azonban csak akkor került volna sor, ha Vésztő község megmentésére minden egyéb eszköz hiábavalónak bizonyul. A kényszer-rendszabályok alkalmazása ugyanis azzal a sajnálatos következménnyel járt volna, hogy a Fekete-Körös és Holt-Körös között fekvő ármentes területből mintegy 40—50.000 kat. hold terület került volna ujabban víz alá, érthető tehát, hogy dr. Kovacsics Dezső várm. főispán, aki úgy Békés-, mint Biharvármegye területére december 26-án miniszteri biztossá, majd 29-én árvédelmi kormánybiztossá nevezett ki, az idevonatkozó rendelkezést csakis Bekker miniszteri tanácsos és Horémusz gyulai folyammérnöki hivatali főnök meg-

hallgatása és egyetértő véleménye alapján, bármennyire nehezére esett volna is az, adta volna ki. Erre a végső eszközre azonban ezideig nem volt és előreláthatóan ezentul sem lesz szükség.

Vésztőre nézve a rendkívül veszedelmes áremelkedés oka abban volt, hogy Okány és Komádi községek néhány méterrel magasabban fekszenek, mint Vésztő és ezenfelül az elhelyezkedési terület torkolatkörüli része szintén magasabban van.

A sebes-körösi komádi gátszakadás megszüntetése érdekében száz utászkatona dolgozott napokon át megfeszített erővel és elismerésre méltó hozzáállással és kötelességtudással.

A gátszakadás ideiglenes betömésének megtörténte után a kormánybiztos a helyszínének megtekintése alapján elrendelte a védőmű megerősítését és az átszakadt gát-résznek állandó védgáttal való pótlását, amely utóbbi munkálat folyamatban van és rövid időn belül végre fog hajtatni. Mint-hogy a Sebes-Körös erős apadása lehetővé tette az elöntött területekről a víz levezetését, ezért a Fokközi hidnál és egyéb helyeken erre a célra négy bevágás készült el, amelyek az ár 8 m. szélességben másodpercenként kb. 50 köbméter vízmennyiséggel ömlik vissza a mederbe. A zsilipek-nél a szorító zsilipek gátjainak átvágásával azok áteresztő képessége jelentékenyen fokozódott.

Vésztő község belterületéből az ár a Holt-Körösön túl fekvő kisebb részt öntötte el, de ezáltal is óriási károkat okozott, mert az ott épült házak (köztük a munkásházak) tulnyomó része összedült.

Az elárasztott területen mintegy 500 lakóház és lakásul szolgáló tanyaépület van, melyek közül eddig több mint fele rombadólt, de az 1—4 méter árvízréteg miatt nincs remény arra, hogy a többi épület és tanya megmaradjon.

A lakóházak közül a reform során kiosztott házhelyeken épült 80 ház, melyeknek, valamint 21 megyei munkásháznak és a vasuti hozzájáró út melletti 15 háznak

nagyrésze elpusztult s valamenoyi összeomlása várható.

Még 70-re tehető ama házak száma, mely a magas talajviz által megrongáltatott.

A vasuti forgalom Gyula és Vésztő között december 27-én megszűnt, ugyszintén lehetetlenné vált a közlekedés Szeghalom és Vésztő községek között is, úgy, hogy Vésztővel még most is egyedül az Alföldi Gazdasági Vasutal Békéscsabán keresztül lehet összeköttetést kapni. A kormánybiztos a belterületen, a mentés érdekében az állami elemi iskola épületében egy szükség kórházat és a község főutcájában levő Tóhid közelében egy mentőállomást rendeztetett be, orvosok vezetése mellett. Megfelelő waggonkészletek készenlétbe helyezésével megtett mindent, hogy — ha arra szükség lett volna — a veszélyeztetett lakosság vagyoneértéke megmentessék.

Ugyancsak lehetetlenné vált a Fehér- és Fekete-Körös deltájának teljes elöntése következtében a vasuti közlekedés Gyula és Sarkad között, minek folytán a vasuti személy, teher és posta forgalomnak oly módon való biztosítása vált szükségessé, hogy az A. E. G. V. és a cukorgyár tulajdonát képező és Békéscsabától Békésen, Ludad pusztán, Tarhos pusztán és Doboz határán át Sarkadra kiépített mezőgazdasági vasutvonal nyomban megfelelő karba hozassék és az árvizveszély idejére a közforgalomnak átadassék. A kérdéses vonalszakasz hossza 26 km., amelynek karbahozatala 200 millió korona költségbe kerül. Ennek fedezésére a kereskedelemügyi miniszter urnak, a megtartott helyszini eljárás vezetésével megbízott kiküldöttje nagyobb államsegélyt helyezett kilátásba, míg a fennmaradó költségek az érdekelttség hozzájárulásából, mely érdekelttségbe a sarkadi cukorgyár, továbbá a környékbeli biharmegyei községek, névszerint Kőtegyán, Sarkadkeresztur, Okány, Zsadány, Geszt, Mezőgyán, Ugra és Sarkad községek tartoznak s amelyek a hozzájárulás fedezése kérdésében a kormánybiztos-főispán megbízásából eljáró vármegyei főjegyző részéről szabatosan körvonalazott

utasítást nyertek, — fedeztetnek, amelynek mérvét a kormányhatóság állapítja meg. A helyrehozási munkálatok azonnal folyamathatettek és már befejezést is nyertek. Az ezzel megbízott Alföldi Első Gazdasági Vasut a teheráru és posta forgalmat, valamint a személyforgalmat már be is állította.

Az elöntött Fehér- és Fekete-Körös közötti deltán lévő ár levezetésére több átvezető létesítése céljából a munkálatok folynak és azokból egy már működésben is van.

Tulajdonképpen lakóház az árviz által kevés van érdekelve, mert úgy Vésztőn, mint Gyulaváriban a község belterületének viszonylag csak kis részét öntötte el az ár. Mindenütt inkább a tanya-világ áll víz alatt. A víz alatt álló tanyák jórésze már összeomlott, de kivétel nélkül mind össze fog omlani, mert a kisebb birtokosok tanyaépületei majdnem mind vertfallal, földből épültek. A víz alá került épületek és földek számbavehető része olyan teljesen szegény kis emberek tulajdona, akik a legutóbbi időben és főleg a földbirtokrendezés során jutottak házhelyekhez és földekhez, ezeknek károsodása annál nagyobb, mert nemcsak, hogy többnyire adóssággal épített viskóik omlottak össze és váltak semmivé, de ezen felül még földjeik árával is hátralékban vannak.

Az elszakított területen a gátszakadások helyének megismerése céljából a helyszínére kiszállt társulati igazgató-főmérnök és a gyulai főszolgabíró jelentése szerint a Kisjenő alatti gátszakadás a községtől kb. 3 km.-re a 23—24-es km. szelvények között 100 méter szélességben, a töltésen való átömlésből keletkezett. A gátszakadás helyén az árviz 3 és fél m. mély gödröt mosott ki a terepen Itt szádfal építése folyik, amely befejezés előtt áll, mert a helyszini szemle idejében 240 ember dolgozott rajta. A szádfal 2 és fél méter magas a tereszín felett és bár az még készen nem volt, de a mederből az árterületre víz már alig ömlött. A másik gátszakadás — a román társulat bemondása szerint — Kis-

jenő fölött a 15–16. szelvény között van, mintegy 100 méter szélességben. Az ottani társulati mérnök bmondása szerint, a terepszin szerinti magasságu szádfal teljesen készen van, a földmunka folyik és az ár csak ottani területet veszélyeztet. A romáu ármentesítő társulat leadta a Fehér- és Fekete-Körösre vonatkozó árviz keletkezése óta megállapított összes vizállásokat és ígéretet tett arra nézve, hogy a vizállást naponkint, áradás esetén pedig 2 óránként fogja közölni. Viszonzásul a kiküldöttek a kormánybiztos nevében megígérték, hogy az ők költségvetésükben átadott készpénz ellenében szivattyukhoz szemet küldünk, mert ezzel a mi területeink ármentesítése megkönnyítettik.

A lakosság nyugalmanak megvédése és egyes helyeken szomoruan tapasztalt alkalmi bűncselekmények pl. elhagyott tanács csónakon való fosztogatása, árvédelmi műtárgyak megrongálása stb. megfelelő gyors megtorlásának érdekében, a kormánybiztos főispán ur előterjesztésére, a rögtönítélő bíróság (statárium) életbe lépett és kihirdettetett a vármegye veszélyeztetett területein.

Előterjesztés történt a kormánybiztos főispán és általam is a miniszterelnök urhoz, hogy a szomszédos utódállamoknál diplomáciai lépéseket tegyen azért, hogy az a minden emberiséget nélkülöző eljárás megszüntetessék, hogy az árvédekezés teljes elhanyagolásával lehetetlenné tétetett magyar területen az árvédekezés, sőt a legutóbbi időkig az áradás emelkedésére és az árvizre vonatkozó adatszolgáltatás is megtagadtatott.

A miniszterelnök ur értesítése szerint a szükséges lépések megtörténtek, de eredmény — sajnos — most már legfeljebb csak a veszedelem elmúltával remélhető.

Leutazott Vésztőre, Gyulára és Gyulaváriba Magyarország Kormányzója is feleségével együtt, hogy személyesen meggyőződjenek az árviz által okozott nagy csapás méreteiről és hogy meggyőződést szerezzenek a menekülésre kényszerült lakosság szükségleteiről, elhelyezéséről és el-

látásáról.

Hálás elismeréssel kell megemlékezni a Kormánybiztos, vármegyei főispánnak önfeláldozó tevékenységéről, amelyet az árvizveszély leküzdése tekintetében, példás kitartással, szívós ügybuzgósággal és igen nagy erdménnyel fejt ki.

Állandóan kint van a veszélyeztetett helyeken, nagy előrelátással és megfontoltsággal irányítja a védekezési anyagbiztosítási szállítási munkálatokat és mindent megtett, az érthetően felizgatott lakosság lecsillapítása és nyugalmanak helyreállítása érdekében.

De kötelességét teljesítette minden hatósági közeg, a karhatalmi alakulatok és és különösen a műszaki csapatok végeztek igazán csodálatra méltó eredményes szakszerű munkálatokat.

A közérőre kirendelt lakosság átérzve a helyzetnek komolyságát és áthatva attól a kötelességérzettől, hogy polgártársain segítsen, hetek óta minden zugolódás nélkül tett eleget a törvényes felhívásnak és nagyban kivette részét a védekezési munkálatok sikeréből. Itt különösen ki kell emelni a békési járás közérőre kirendelt lakosságának elismerésre méltó magatartását, mellyel a nagy hajban levő Vésztő község megmentésére — a főszolgabíró felhívására, késedelem nélkül heteken át közreműködött.

A magas látogatás nemcsak az érdekelt lakosságra, hanem az egész vármegyére igen jó hatással volt és a kétségbeesett szerencsétlenek önbizalmát nagyban fokozta.

A Kormányzó ur látogatását megelőzőleg Magyarország földmivelésügyi minisztere is leutazott az árterületek megtekintésére s Vésztőn, Gyulán és Gyulaváriban az árviz által okozott súlyos csapásról személyesen győződött meg. Azok az ígérek, amelyeket a kormány az árviz által sújtottak tervbe vett nagyarányu támogatása és segélyezése tárgyában tett, remélni engedik, hogy az okozott károk nagy részben megtérülnek és a szenvedések és a gondok megenyhülnek s jórészt orvosoltatni fognak.

Az árvizveszedelemmel sújtott Vésztő

község lakosainak menekülési iránya Békés és Békéscsaba r. t. város volt, míg a Gyulavári községben, valamint Oláhrét, Szanazug, Remete határrészekben lakó tanyaiak menekülési iránya Gyula r. t. város volt.

A menekültek és árvizkárosultak elhelyezésére, kormánybiztosi rendelkezés szerint, már az első pillanatban szerves intézkedések történtek. A vésztői menekültek tekintélyes része a szomszédos Békés, Szeghalom és Körösladány község lakosainál és pedig a rokonoknál, jóbarátoknál, ismerősök-nél helyezkedtek el, míg a hajléktalanok egy szintén nagyobb része Békéscsabára irányított, ahol a Szociális Misszió gondoskodásában és vendégszeretetében 280 nagyobbbrészt teljesen vagyontalan menekült nyert teljes ellátást és elhelyezést és pedig ideiglenesen a békéscsabai állami elemi iskola tantermeiben, tömeges elhelyezésben. Békéscsaba r. t. város lakossága a menekültek ételmezésének biztosítására önkéntes adományok nyújtásával sietett, ahol is az ételmisszerek egyszerre olyan tömegben érkeztek be, hogy ebből a menekültek ellátása hosszabb ideig biztosítva látszik. A Gyulavári községből, illetőleg ennek határából menekült és nagy részben uradalmi cselédségből álló károsultak gróf Almásy Dénes gyulai kastélyában, részben pedig ideiglenesen a polg. iskolában nyertek ellátást. Az Oláhrét, Szanazug, Remete határrészekből bevonult lakosság pedig ételmisszerét és számos jószágát megmentve Gyula r. t. város területére huzódott be, ahol a lakosság a menekülteket és jószágait az első pilanattól kezdve ellenszolgáltatás nélkül vendéglátásban részesítette. Ezeknek a gazdáknak és családtagaiknak száma az ezret meghaladja.

Az ártatlanul szenvedő árvizkárosultak pillanatnyi felsegélyezésére vármegyei akció indult, melynek során már az első napokban tekintélyes pénzbeli és természetbeni adományok gyűltek be, mellyel a lakosság szenvedése pillanatnyilag azonnal enyhíthető volt.

Meg kell azonban említeni, hogy amikor az árvizsújtotta vidék meglátogatására a földmívelésügyi miniszter személyesen kö-

rünkbe érkezett, ugyanekkor kíséretében volt a népjóléti és munkaügyi m. kir. miniszter ur államtitkára, aki az árvizsújtotta vidékek lakosainak felsegélyezésére irányuló hatósági teendőket felülvizsgálta, helyeseknek találta és minisztere nevében az árvizkárosultak javára 100 millió korona készpénzt, ezenkívül 150 pár gyermekcipőt, 100 pár bakancsot, 50 drb gyermekruhát, 50 drb munkáruhát kiutalt, egyidejűleg a vármegye főjegyzőjével, ki a kormánybiztos főispán által, az egész vármegyére kiterjedő jótékonsági actió ügyeinek elintézésével megbízott, megbeszélte mindazokat az irányelveket, amelyek a segély akció egységes vezetése szempontjából helyeseknek, szükségeseeknek és célravezetőeknek mutatkoztak. Közvetlenül a miniszteri látogatás után érkezett körünkbe, szintén az árvizzal elárasztott területek megsemmisítése céljából Magyarország kormányzója, aki Vésztőn, Békéscsabán, Gyula-remetén és Gyulaváriban az árvizterületeket megsemmisítette, a menekülteket meglátogatta és a megyebeli károsultak javára 100 millió kor. adományt nyújtott.

A vármegye kormánybiztos főispán felhívta a városok polgármestereit és a járássok főszolgabiráit, hogy az előjárások után és a különböző jótékonsági, emberbaráti, pénzügyi, kereskedelmi, gazdasági és társadalmi egyesületek bevonásával a gyűjtést szervezzék meg és folytassák, mert az árviz által sújtott és ártatlanul szenvedő lakosság felé az irgalom segítő karját legelső sorban természetesen Békésvármegye polgárainak kellett nyújtania.

A segélykérő szó nem hangzott el eredménytelenül, mert idáig jelentős adományok folytak be, melyek közül meg kell említeni Gyoma község lakosságának tekintélyes mennyiségű természetbeni adományát, Rosenthal Adolf békéscsabai lakos 50 q. liszt adományát, Schwarcz Gyula csabacsüdi lakos 100 q. tavaszi vetőmagárpa adományát, gróf Wenckheim József 10 q. kétszeres búzából készült liszt adományát, valamint a vármegyén kívül is több közületnek, társadalmi egyesületnek és magánosoknak

jelentős adományát, amelyek összege a kormányzó és az állami segíten kívül eddig már mintegy 200 milliót tesz ki.

Az orosházi kisbirtokos szövetség a menekültek gyermekeinek ellátásba fogadását, továbbá a jószágállományból 200 darab szarvasmarhának ingyen való gondozását elvállalta.

Az árvizkárosultak és menekültek segítésére szükséges minden intézkedés különben, az egész vonalon mindig soronkívül történt és kellően biztosított az is, hogy az adományok gyorsan rendeltetési helyükre juttassanak.

Békéscsaba r. t. városban a természetbeni adományok központi raktározására hatósági személy által vezetett és kezelt „Árvizkárosultak Segítőraktára” létesített, mely az adományok elosztását és továbbítását késedelem nélkül végzi.

De megindult az árvizsújtotta vidék gazdaközönségének felsegélyezése tárgyában is a mozgalom, olyan irányban, hogy egyrészt kamatmentes, de legalább is csekély kamatu vetőmag kölcsönök engedélyeztetésnek a megsemmisült vetéseknek új vetésekkel pótlása érdekében, másrészt az árvizrongálta épületek tatarozása, illetve az elpusztult épületek ujjakkal pótlása céljából hosszabb lejáratú állami kamatmentes, vagy olcsó kamatu építési hitel biztosíttassék.

Illetékes helyre a vármegye kormánybiztos főispánja előterjesztést tett, hogy a károsultak felsegélyezésére országos segítség keretében bizonyos időtartamra árvizbélyegek bocsáttassanak ki, mely amellet, hogy külföldi propagandára rendkívül alkalmasnak mutatkozik, ezenfelül a segítő mozgalmat hatalmas méretekben tenné eredményessé.

Jelentésem fentebbi részének elkészülte óta a lényegesebb változások a következők:

Gyulán a Fehér-Körösnel az árviz levezetésére a gáton egy 5 méter széles átvágás készült el, amely január 7-ike óta van működésben. A Fekete-Körösnel a remetei vasuti hid mellett egy 12 m. széles átereszt készült el. Ugyancsak a Fekete-Kö-

rösön a szanazugban az árviz levezetésére egy hatalmas, 32 méter széles átvágás működik folyó hó 10-ike óta, amelyen az árviz nagy tömegben folyik vissza a Fekete-Körös medrébe.

Ezen levezető vízművek a felszíni vizet körülbelül 2 méter magassággal fogják a mederbe levezetni, a körülzárt teknőkben, medencékben a viz természetesen még bent reked, amelyeket aztán később külön csatornázással kell a kivágásokhoz és a zsilipekbe visszavezetni.

Vésztónél a foki hidnál 5, feljebb a Malomfoknál pedig 1 levezető mű már régebben készen van és ezeken az árviznek a Sebes-Körösbe való visszafolyása folytonos.

A Máv. vonalán a vasuti forgalom Gyula—Kötegyán s onnan Okány—Vésztőig f. hó 8-án megindult, de Gyula—Szeretetház és Gyula—Városerdő közötti árvizterületen pontonokon való átszállással. Természetesen a vasuti forgalom korlátozott, mert például a pontonnal való közlekedés a szeles időben keletkező nagy hullámverésben lehetetlen.

A legujabb adatok alapján az árvizzel kapcsolatosan az alábbiakat jelentem még be:

A *Fehér-Körös* mentén Gyula város határában 4082, Gyulavári község határában 11800 kat. hold került viz alá. Ebből az előbbi helyen 728 tulajdonos, 300 haszonbérlo, utóbbi helyen 670 tulajdonos és 180 haszonbérlo van érdekelve. A viz alá került földekből Gyulán 876 a törpebirtokos, 152 a ksigazda. Gyulaváriban 780 a törpebirtokos, 68 a ksigazda és 2 a nagybirtokos. A nagybirtokosok: gróf Almásy Dénes, akinek birtokából 8600 kat. hold és József kir. főherceg, akinek birtokából 100 kat. hold került viz alá.

Gyula város határában az árviz következtében 230 tanya és melléképület áll viz alatt, amelyekből összeomlott eddig 197. Gyulavári területén 41 tanya és melléképület borított el az árviz, amelyekből 11 omlott össze. Gyula város területén a menekültek száma 1005, Gyulaváriban 65. Elpusztult az árviz következtében Gyulaváriban 5 szarvasmarha, 28 birka és 32

sértés, Gyulán és Gyulaváriban ezenfelül aprójószág igen nagy számban.

A *Sebes-Körös* mentén Vésztő község határából viz alá került 14000 és Szeghalom község határából 1221 kat. hold. Az előbbiből 927 tulajdonos, mintegy 600 haszonbérlo és az utóbbiból 50 tulajdonos van érdekelve. A tulajdonosok és haszonbérlok közül Vésztőn 800 a törpebirtokos, 120 a kiscgazda, 5 a közép- és 2 a nagybirtokos, Szeghalmon pedig 43 a törpebirtokos, 6 a kiscgazda és 1 a nagybirtokos. Ifj. gróf Wenckheim Ferenc vésztői nagybirtokos földjéből 2800, gróf Wenckheim Lajos vésztői lakos földjéből 2700, míg Horgosi Kárársz István szeghalmi nagybirtokos 1100 kat. hold föld van vízzel borítva. Vésztő község területén 224 tanya és melléképület borított el az ár, amelyekből eddig

összeomlott 210. Ezenfelül Vésztő község belterületén 380 lakóház került viz alá, amelyekből 228 omlott eddig össze. Szeghalom község belterületén a viz alá került házak száma 10, eddig 1 dült össze. A menekültek száma Vésztőn 1267, Szeghalmon 181. Elpusztult Vésztőn 10 drb ló, 100 drb szarvasmarha, mintegy 200 drb sertés és nagyobb mennyiségű aprójószág.

Az árviz által elpusztult épületek tulajdonosai közül Gyulaváriban 1, Gyulán 50, Vésztőn 100 és Szeghalmon 1 a *nincstelen*.

Szükség jelentkezik tüzfában, burgonyában és takarmányban. Ezeknek beszerzése iránt a kormánybiztos a megfelelő intézkedéseket a lehetőségig megtette.

Gyula, 1926. január 14.

Dr. Daimel Sándor, alispán.

II.

További intézkedést igénylő rendeletek.

Főszolgabírák. Polgármesterek Községi előjáróságok.

5207—1925 ikt. sz. — *Társulati apaállatok biztosítása.* — A m. kir. földmívelésügyi miniszter urnak a m. kir. belügyminiszter urral egyetértőleg kiadott és a „Belügyi Közlöny”-ben megjelent 64501—1925 XII. 2. sz. rendeletére felhívom, hogy az 1913 évi X. t.-c. alapján történő legelő társulatok megalakításánál hasson oda, hogy a saját apaállattal rendelkező társulatok a tenyész apaállatok biztosítási költségét is vegyék fel alapszabályaikba az állatok gondozásánál felmerülő költségek közé.

Békésvármegye törvényhatósági bizottsága

Főispán elnök helyett:

Dr. Daimel Sándor, alispán.

Járdási főszolgabírák. Polgármesterek. Előjárók.

ad 24829—1925 ikt. sz. — *Köztisztviselők vasuti menetdíjkezdvezménye.* — A m. kir. belügyminiszter urnak a vasuti menetdíjkezdvezmények tárgyában 4747—1925 eln. sz. alatt kiadott és a Belügyi Közlöny f. évi 1. sz. a. kiadott rendeletére Cim figyelmét felhívom és az ahhoz való alkalmazkodást elrendelem.

Gyula, 1926. évi január hó 8 án

Dr. Daimel Sándor, alispán.

Polgármesterek. Községi előjáróságok.

465—1926. ikt. sz. — Az 1926. évi vármegyei közuti alap költségvetését a vármegyei törvényhatósági bizottság 1925. évi december 15-én tartott rendes közgyűlésében letárgyalta, ezen határozat minden valószínűség szerint jóvá fog hagyatni változtatás nélkül.

Elrendelem tehát, hogy a községi közmunka hozzájárulás kivetését 1926. évre már most készítsék el az alábbiak szerint. A kivetés papirkoronában készítendő.

Minden egyes vonóállat után évenként 2 (kettő) ígásnapszám szolgáltatandó.

Egy egyfogatu ígásnapszám váltságára 119.000 papirkorona.

Tehát egy vonóállat után 1926. naptári évre 238.000 papirkorona vetendő ki.

Egy kézi napszám váltságára 34.000 papirkorona.

Utasítom, hogy ezen alapon kivetett községi közmunka hozzájárulási összegeket szedjék be és annak idején a behajtás iránti intézkedéseket tegyék meg, a beszedett községi közmunka hozzájárulási összegeknek 70%-át a vármegyei közuti alap 55228. számú postatakarékpénztári számlája javára fizessék be.